

LÄRARHANDLEDNING FÖR
SIRIS ÄVENTYR 4: KALABALIK I
KONSTANTINOPEL

FÖRFATTARE: PATRIK NYSTRÖM
ILLUSTRATÖR: PER DEMERVALL

LÄRARHANDLEDNING FÖR
LÅG- OCH MELLANSTADIET
AV
JOSEPH A. DAVIS
PATRIK NYSTRÖM

PATRIK NYSTRÖM & PER DEMERVALL

SIRIS ÄVENTYR

LÄRARHANDLEDNING

KALABALIK I KONSTANTINOPEL

BARN
STEVALI

Lärohandledning för Siris äventyr 4: Kalabalik i Konstantinopel

Rekommenderas för åk 3-4.
Kan användas för låg- och mellanstadiet.

"Serien om den modiga och charmiga vikingaflickan Siri är varken mer eller mindre än ett storverk. En barnserie fullt i klass med de bästa kontinentala alstren."

Sture Hegerfors, Svenska serieakademien

Innehåll

Introduktion- Om Siris äventyr . . .	s. 5
Om lärohandledningen	s. 6
Svåra ord och uttryck	s. 8
Vikingarnas historia	s. 9
Diskussionsfrågor	s.10
Aktivitetsförslag	s.15

Introduktion

Om Siris äventyr

Sammanfattning: Siris äventyr är en tecknad serie som i första hand riktar sig till läsåldern 9-12. Serien blandar fantasifullt äventyr med historiska miljöer och fakta om vikingatiden. Huvudpersonen är en smart och modig vikingatjej som heter Siri och som gärna följer med sin pappa, hövdingen Torkel, på hans handelsresor. I den fjärde boken, "Kalabalik i Konstantinopel", är Siri och hennes kompis Zack tillbaka i Konstantinopel. Eller Miklagård som vikingarna kallade den. De har kommit för att hälsa på Zacks föräldrar som också är kejsare och kejsarinna. Men en skum rådgivare som heter Zepti Tank har andra planer. Han ska bli den nya kejsaren.

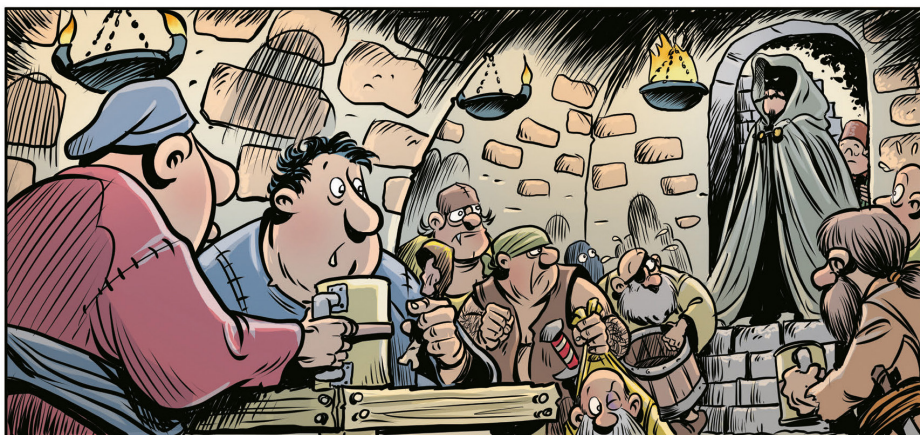
Zepti Tank är beredd att gå hur långt som helst för att bli kejsare och hur ska Siri och Zack kunna hjälpa Zacks föräldrar?

Medan de enskilda karaktärerna i "Kalabalik i Konstantinopel" är fiktiva utspelar sig handlingen på historiska platser som var viktiga i vikingarnas värld. Många aspekter av vikingarnas liv skildras på ett historiskt korrekt sätt, och en hel del fakta lyfts fram på faktasidorna längst bak i boken. Boken kan alltså tjäna både som spännande multimodalt läsmaterial där text blandas med bilder, och som ett sätt att väcka intresse för historia i allmänhet och vikingatiden i synnerhet.

Tema

Berättelsen är inte bara ett spännande äventyr utan temat är bland annat: vänskap, samarbete och nyfikenhet, rätt och fel, hjälpsamhet, mod och självkänsla.

Den här boken är utmärkt att ha som grund och som utgångspunkt i värdegrundsarbetet.

Om lärarhandledningen

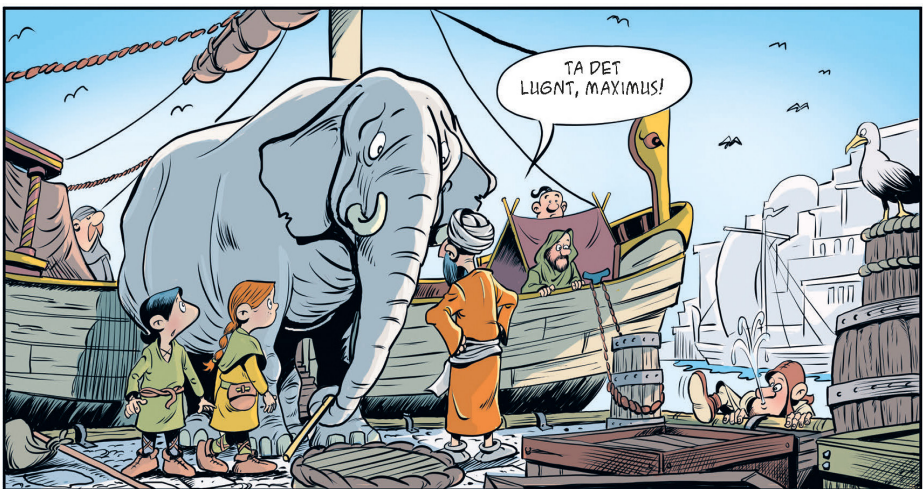
Syfte: Denna handledning har ett dubbelt fokus: läs- och skrivutveckling (med särskild betoning på den multimodala seriegenren) samt att tjäna som verktyg i historieundervisning om vikingatiden. Vad gäller läs- och skrivutveckling är många av frågorna och aktiviteterna framtagna för att beröra följande punkter i det centrala innehållet för svenskämnet på låg- och mellanstadiet:

- "Lässtrategier för att förstå och tolka texter från olika medier samt för att urskilja texters budskap, både det direkt uttalade och sådant som är indirekt uttryckt." (Lgr 2022)
- "Strategier för skrivande av olika typer av texter med anpassning till deras uppbyggnad och språkliga drag." (Lgr 2022)

För att uppnå detta finns det diskussionsfrågor till varje kapitel, formulerade för att ge tillfällen att upptäcka och diskutera sådant som finns "på raderna" (som man kan läsa i själva texten), "mellan raderna" (som man kan klura ut genom att reflektera över det man läst i texten) och "bortom raderna" (att reflektera och tänka mer utanför berättelsen.) Varje kapitel har även en skrivutvecklingsfråga som lyfter fram en särskild aspekt av serietidningsgenren för att hjälpa eleverna att utveckla förmågan att själva skapa sådana texter.

Vad gäller historia lyfter denna läroplan fram någon historisk aspekt av vikingatiden för varje kapitel så att dessa aspekter kan studeras i samband med läsningen. Bland aktivitetsförslagen finns också aktiviteter där eleverna själva får undersöka, reflektera över och presentera särskilda historiska aspekter av vikingatiden. Boken och lärarhandledningen är välanpassade till följande punkter i centrala innehållet i historieämnet för låg- och mellanstadiet:

- "Skildringar av livet förr och nu i barnlitteratur." (Lgr 2022)
- "Nordens kulturmöten med övriga Europa och andra delar av världen genom ökad handel och migration, till exempel genom vikingatidens resor och medeltidens handels-system." (Lgr 2022)

Upplägg och användning: I denna handledning finns en del med **svåra ord och begrepp** till varje kapitel (inklusive omslaget och persongalleriet samt faktasidorna). Dessa kan förklaras i en genomgång inför varje lässtund, eller vid gemensam högläsning kan läraren vara redo att förklara dem mitt i läsningen.

Efter ord- och begreppslistan finns det en lista med olika aspekter av **vikingarnas historia** som kan kopplas till varje kapitel. Dessa kan användas i lektionsplaneringen ifall man vill koppla ihop läsningen med annan undervisning om vikingatiden.

Efter historiedelen finns ett antal **diskussionsfrågor** till varje kapitel. Dessa frågor kan användas i helgrupp, i mindre grupper eller individuellt efter läsningen av det aktuella kapitlet. Man kan också använda EPA-metoden (Enskilt, Par och Alla) i vilken eleverna först får reflektera själva och sedan diskutera i par inför en helgruppsdiskussion. Man kan välja att använda samtliga frågor, eller så kan man välja fritt bland dem för att fokusera undervisningen på antingen läsförståelse eller serieskrivning, eller för att anpassa undervisningen till yngre eller äldre elever.

Efter diskussionsfrågorna kommer en del med **aktivitetsförslag**. Man kan välja ett eller flera av dessa att arbeta med när boken har lästs ut, utifrån om man vill fokusera på svenska eller historia, eller om man vill arbeta ämnesöverskridande.

Själva läsningen kan fungera på olika sätt beroende på elevernas läsnivåer och lärarens preferens. Till exempel kan alla läsa tysta, eller så kan läraren läsa högt medan eleverna följer med i sina egna exemplar eller med e-bok på storskärmen. Man kan också turas om att läsa högt, eller göra läsningen till en sorts skådespel med olika elever som tilldelas bestämda roller.

Svåra ord och uttryck

Omslag, och persongalleri: kalabalik, "vare sig ... eller inte", värdefulla, "koll på läget", assistent,

Kapitel 1: värsta, världen, usch, kejsare, skylla, Miklagård, lugna, djur, "säg inte det", hjälp, "ers höghet", rådgivaren, säger

Kapitel 2: Härskaren, tronrummet, lortiga, "känner igen", "skylla på", "säkerhets skull", känd, beundrar, sjuk, skeppet

Kapitel 3: tjuvar, skattkammaren, ljuger, fängelsehålan, kloakerna

Kapitel 4: chans, slutlekt, termiter, "skippat lunch", tjock

Kapitel 5: Sjunkna, skepp, snott, "orätta händer", ruttna, sjunka, chefen, skvallra, utses, kök

Kapitel 6: prima, härliga, förtrollade, ryktet, stinka, "fick sparken", sjönk, undersåtar

Kapitel 7: rymma, gallret, "smaklig måltid", jättebra, "mina takter"

Kapitel 8: "Goda råd är dyra", sno, "tiggt ihop", dyrbara, "vända på varenda sten", löständer, spargrisen, dokument, trälådorna, fallfärdiga

Kapitel 9: gömma, springandet, stortå

Kapitel 10: odjuret, kurs

Faktasidorna: guldlejon, Konstantinopel, tronsal, gyllene, fladdrade, mekaniska, underverk, maskiner, hippodromen

Vikingarnas historia

Omslag, persongalleri: Hagia Sofia, en berömd byggnad.

Kapitel 1: Hamnen i Konstantinopel

Kapitel 2*: Automater i kejsarens palats

Kapitel 3: Stadens badhus, akvedukter och kloaker

Kapitel 4: Varför lockades nordborna till Konstantinopel?

Kapitel 5: Handel och marknader i Konstantinopel

Kapitel 6: Folktro och skrock för tusen år sedan.

Kapitel 7: Hur hade fångarna det i fängelset?

Kapitel 8: Hierarkier under vikingatiden

Kapitel 9: Våringagardet

Kapitel 10: Hur långt reste vikingarna?

Faktasidorna: (Kan refereras till i stjärnmärkta kapitel eller läsas sist som ett eget kapitel)

Diskussionsfrågor

Vissa frågor kan användas i vilket kapitel som helst, till exempel:

- Hur skulle du sammanfatta kapitlet?
- Vad tror du kommer att hända i nästa kapitel?
- Ser du några likheter mellan kapitlet och en annan bok eller ditt eget liv? (Kan göras mer konkret om man som lärare vill lyfta from någon särskild händelse eller aspekt av kapitlet.)
- Välj en ruta. Vilka delar av berättelsen kommer fram i bilden, och vilka delar kommer fram i texten? Hur skulle det vara annorlunda om bilden inte fanns? Om texten inte fanns?
- Är det någonting i kapitlet som du tror kan vara historiskt korrekt? Någonting som du tror kan vara påhittat?
- Finns det någonting du skulle vilja veta mer om efter att ha läst kapitlet – antingen i berättelsen eller i vikingatidens historia?

Omslag, persongalleri och prolog:

- Vad är det här för typ av bok? Hur ser man det? Kan du komma på några exempel på liknande böcker? (skrivutveckling)
- Vad handlar boken om? (på raderna)
- Var och när utspelar den sig? (bortom raderna)
- Tror du att det här är en påhittad berättelse eller en sann berättelse? Eller en påhittad berättelse i en sann miljö? (mellan raderna)
- Vilka karaktärer tror du är goda, och vilka är onda? Hur ser du det? (mellan raderna)

Kapitel 1:

Vem är Zepti Tank och vad vill han? Vilka hinder står i vägen för honom? (på raderna)

Siri och Toke har aldrig sett en elefant förut. Varför tror du att de reagerar som de gör? (bortom raderna)

Titta på de gula rutorna. Vanligtvis är det inte någon särskild karaktär som pratar i de rutorna, utan berättaren som ger extra information. I vilka rutor berättar berättaren den påhittade historien om Siri? I vilka rutor berättar berättaren om riktiga fakta? Syns det någon skillnad? Finns det någon ruta där en annan karaktär än berättaren pratar? Vem är det som pratar, och hur vet du det? (Skrivutveckling)

Kapitel 2:

Varför kan Zack inte följa med Siri hem igen (på raderna)

Varför vill rådgivaren att Zack ska visa Härskarens ring för Siri? (mellan raderna)

Att vara skrockfull (att tro att man ska få tur eller otur om man gör något på ett visst sätt) var vanligt förr i tiden. Tror du att folk är skrockfulla även idag? Är du skrockfull? (bortom raderna)

Hur syns skillnaden på när en karaktär pratar i vanlig samtalston, tänker eller skriker högt? (skrivutveckling)

Kapitel 3:

Varför skyller rådgivaren stölderna på Siri? (mellan raderna)

Vad var det som Siri använde för att de skulle kunna smita från rådgivaren och vakterna? (På raderna)

Ser du några ljudeffekter i det här kapitlet? Har du sett sådana i andra serietidningar förut? Varför tror du att de finns med? (skrivutveckling)

Kapitel 4:

Varför heter kapitlet "Räddade för stunden"
(mellan raderna)

Varför går inte golvet sönder när Siri och Zack
står på det? (på raderna)

Varje kapitel inleds med en titel och en bild.
Fungerar titeln och bilden bra för det här ka-
pitlet? Varför eller varför inte? Om du tittar på
titelsidan för kapitel 4, vad säger den om det
som kommer att hända? (skrivutveckling)

Kapitel 5:

Varför sänker skurkarna kejsarens skepp? (på
raderna)

Varför vill rådgivaren fånga Siri och Zack? (på
raderna)

Vad tror du att författaren tänkt att den tysta
medhjälparen till rådgivaren har för funktion?
(skrivutveckling)

Kapitel 6:

Varför bytte skurkarna ut hönorna mot små fåglar? (på raderna)

Rådgivaren får rutten kål i ansiktet. Tycker du att han också har otur? (på raderna)

Varför tror du att folk skvallrar? (bortanför raderna)

Hade historien ändrats om Siri och Zack inte hade åkt fast? (skrivutveckling)

Kapitel 7:

Varför tar vakterna fel på numren på dörrarna i fängelset? (på raderna)

Hur lyckas Siri och Zack att rymma? (på raderna)

Hur skulle du beskriva relationen mellan Siri och hennes pappa? (mellan raderna)

Det är vanligt i böcker att hindren för huvudpersonen blir svårare och svårare tills det ser ganska hopplöst ut nära slutet. Tycker du att boken följer det mönstret? Varför eller varför inte? (skrivutveckling)

Kapitel 8:

Vad menas med "goda råd är dyra"? (bortom raderna)

Vad är rådgivarens mål? (på raderna)

Har befolkningen fått tur eller otur när rådgivaren är kejsare? (mellan raderna)

Varför har författaren och tecknaren valt att inte visa vad som händer i den sista rutan av kapitlet? (skrivutveckling)

Kapitel 9:

Varför misslyckas Siri med sin plan? (på raderna)

Fanns det några ledtrådar som visade på förhand att Zack skulle få dem fria genom att stampa på vaktens fot? (mellan raderna)

Vilka problem har lösts i det här kapitlet? Finns det några problem klar som måste lösas? (skrivutveckling)

Kapitel 10:

Vilka karaktärer har lyckats med sina mål nu i slutet? Vilka har misslyckats? (på raderna)

Stämmer det att det är ett "lyckligt slut"? Varför eller varför inte? (mellan raderna)

Finns det någonting som tyder på att det kan bli en uppföljare? I så fall, vad tror du kommer att hända i den? (skrivutveckling)

Faktasidorna:

Tanken med de här sidorna är att förmedla fakta om vikingarna snarare än att berätta en påhittad historia. Vilka skillnader ser du mellan de här sidorna och de föregående som visar att det handlar om fakta? (skrivutveckling)

Tror du att de här personerna har funnits på riktigt? Varför eller varför inte? (bortom raderna)

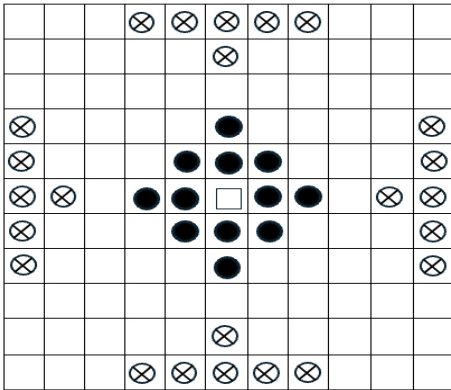
Finns det något faktum som var nytt för dig eller som du tyckte var särskilt intressant? (bortom raderna)

Aktivitetsförslag

Historia:

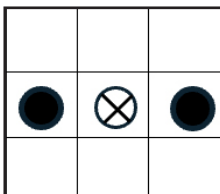
1. Karta. Rita en karta över vikingarnas färd från Norden till Konstantinopel. Skriv en liten faktaruta om de städer de passerade.
2. **Hnefatafl** är ett brädspel för två spelare som har spelats i över 1600 år. Brädet är kvadratisk med udda antal rutor. (9x9, 11x11)
 - Vikingakungen ("vit") står i mittrutan. Runt kungen grupperas svarta pjäser som är hans vikingar (8 för 9x9-bräde, 12 för 11x11)
 - Vid brädets kanter ställs de vita pjäserna som också kallas landbor (16 pjäser för 9x9 rutor, 24 pjäser för 11x11 rutor)
 - Alla pjäser kan flyttas valfritt antal rutor i rak linje
 - En pjäs slås genom att den omges av motståndarpjäser på två motsatta sidor horisontellt eller vertikalt
 - En pjäs får flyttas in mellan två motståndarpjäser utan att slås (även kungen)
 - Vikingakungen slås genom att den omges av fyra motståndarpjäser eller av tre motståndarpjäser och brädets kant Ett drag kan slå mer än en pjäs
 - Vit spelare vinner om vikingakungen lyckas ställa sig i en av de inre rutorna där svart stod (alternativt hörnruta). Svart spelare vinner om vikingakungen slås
 - Vit spelare drar först

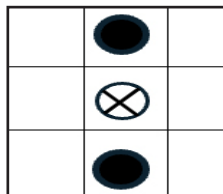
□ Vikingakungen

● Krigare

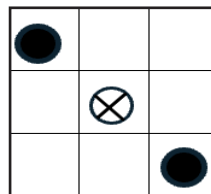
⊗ Landbo

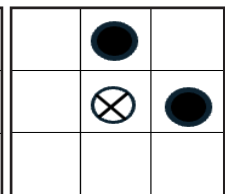
Fienden är slagen

Fienden är slagen

Fienden är
INTE slagen

Fienden är
INTE slagen

Svenska:

1. Bild och text. Välj en ruta i boken som du tycker använder bild och text tillsammans på ett bra sätt. Rita av den. Skriv en lista med all information som kommer fram genom texten (och vilken sorts text som används, t.ex. ljudeffekt, berättarruta, pratbubbla m.m.) och en lista med all information som kommer fram genom bilden.
2. Egen seriefigur. Skapa en egen karaktär som skulle kunna passa in i Siris äventyr. Rita karaktären och skriv en beskrivning.
3. Eget kapitel. Skriv ett eget kapitel till Kalabalik i Miklagård– till exempel, vad som händer rådgivaren som gör ett nytt försök någon annanstans. Eller vad som händer på kejsarens och kejsarinnans resa ut i världen. Kapitlet kan skrivas som serie eller bara som text med en enda serieruta som visar en viss scen.
4. Egen serietidning. Skriv en egen liten serietidning om dig själv eller en påhittad karaktär. Försök att använda pratbubbla, ljudeffekter, berättarruta och tankebubbla.
5. Skådespel. Välj ett kapitel och göra drama av det i grupp, med olika gruppmedlemmar som spelar de olika rollerna.
6. Bokrecension. Skriv en recension av boken med sammanfattning och vad du tyckte om och inte tyckte om.

Stevali Barn
Visionsvägen 13
393 60 Kalmar
Lärrarhandledning
Siris äventyr – Kalabalik i Konstantinopel
© Stevali Barn, Patric Nyström, Per Demervall,
Joseph A. Davis 2024
Produktion och grafisk form: Patric Nyström

Materialet är avsett att användas i undervisningssyfte.
Övrigt användande kräver upphovsmännens tillstånd

